

**Pálfi Richárd építész mérnök hallgató, YMMF:
A Győr - ménfőcsanaki Bezerédj kápolna felmérése
(1999. április)**

A KÁPOLNA TÖRTÉNETE

Ménfőcsanakon a volt *Bezerédj*-úrilak park-kertjének centrumában, közel az 1804-ben épült kúriához, kápolna faszindelyes tornya mutat a magasba.

A helyiek úgy tudják, hogy a kápolna nagyon régi, régebbi az úrilaknál, lehet 300 éves is. A szájhagyomány szerint Ménfő földesurai, az *Esterházyak* építették, a birtokaikon épített tíz kápolna egyikeként. Annyi bizonyos, hogy a kápolna eredeti része, a kápolna sekrestyéje 1678-as évszámú téglából épült, de találni a barokk épületben szép számmal „LMLVB” jelzésű téglát is. (A jelzés *Ludwig Markgraf Landherr von Baden* - Lajos badeni örgróf 1692-1699. közötti győri várkapitányra utal.)

Levéltári adat szerint: 1719-ben kelt levélben, amit a győri jezsuiták írtak az Esterházyaknak, közlik, hogy felújítják a ménfői kápolnát. Egy 1696-ban kelt kimutatásban szerepel, hogy a „Páter Jesuiták 80 ember kapáló” szőlővel bírtak a „Ménfő hegyen”. Szájhagyomány szerint a jezsuitáknak a Kiáltó-hegynek nevezett részen volt szőlőbirtokuk. A kápolna sekrestye részének falában korábbi terméskő támfal-maradványokat lehet felfedezni, amiből feltételezhető, hogy 1679-ben épült kápolna már egy korábbi romos terméskő kápolnára épült.

Annyi bizonyos, hogy a kápolna környékén temető terület el a XIX. század elejéig. Így az is elképzelhető, hogy a hajdani temetőkápolna szomszédságában a major állt

és a szőlőhegyhez állt közel. Ménfő pusztája az 1700-as évek elején a szőlőhegy aljában épült ki, közel a kápolnához és a Győr - pápai országúthoz.

Egy XVII. század elejéből fennmaradt térkép szerint a kápolnához közel az „uradalmi kocsmá” állt, a hegy alatti utcában - ma Fekete István utca - 35 ház létezett.

A Győri - pápai Királyi út a kápolna és az úrilak között vezetett a Bezerédjek megjelenéséig. Az Esterházyak után Ménfő 1817-től a Bezerédjek bejegyzett birtoka, majd 1890-től saját birtoka lett. Az első *Bezerédj* birtokos *II. Ignác* volt, aki 1828-1842 között Győr vármegye alispánja volt. Őt *Kálmán* követte, majd *István* és az utolsó Bezerédj a huszárhadnagy, *Andor* volt.

A Bezerédjek helyezték át a Győr-pápai utat a „kastély-kerten” kívülre, a temetőt pedig az út másik oldalára.

A kápolna, mint földesúri kápolna létezett a Bezerédjek idején, körülbelül 1840-től a kápolna alatti kriptá a Bezerédjek temetkezési helye lett. A kápolnát használták a ménfői római katolikus hívek is, 1949-ig, templomuk felépítéséig.

Ezt követően Mindenszentekkor és a kápolnai Mária - Magdolnai búcsú napján volt itt istentisztelet.

A magára maradt kápolnába többször betörték, legnagyobb pusztítást az 1970-es évek végén volt, ekkor az egyházközség kimentette a még meglévő tárgyakat.

A kápolna felújításának gondolata sokszor felmerült Ménfőcsanakon. Szorgalmazója volt az ügynek *Galgóczi Erzsébet* író is, de a felújítás lehetősége csak késett. 1984-ben a *Hazafias Népfront* helyi bizottsága vállalta, hogy

megmenti a kápolnát.

Támogatta a Népfront törekvéseit *Várhegyiné Viski Ildikó* országgyűlési képviselő, aki a művelődési minisztert is felkereste segítségért.

A kápolna ügye 1987-ben mozdult el a holtpontról. A *Győri Városszépítő Egyesület* hathatós támogatása, a *Győri Városi Tanács*, az *Országos Műemléki Felügyelőség* anyagi segítsége, sok szakember társadalmi munkájának eredménye a tervek és már részben a felújítás elvégzése.

Áll az új torony, a tetőzet kész, de még sok munka van hátra. Az épület felújításának költsége - az 1988. évi áron - három és fél millió forint. Széles összefogásra van szükség, hogy az elképzelt három év alatt befejeződjön a felújítás. A kápolna megmentésében oroszánrészt vállalt *Szabó György*, a Győri Városi Tanács építész-csoportvezetője, úgy is, mint tanácsi szakember és úgy is, mint városszépítő. Ő felügyelte a felújítást, amit a helyi tévész építő részlege, illetve jelenben már, mint *Kőműves Kft.* végez.

Ahhoz, hogy a művelődést szolgáló kiállító terem legyen a kápolnából, még sok munka kell, ehhez anyagi fedezet Az egyházzal kötött egyezség szerint a

kápolnából megmaradt tárgyak, köztük négy, szenteket ábrázoló faszobor visszakerül a kiállítóhelyként szolgáló kápolna épületébe. Bízunk benne, hogy a támogatók továbbra is segítenek, újabb adományok érkeznek e nemes célra. A Bezerédj-család leszármazottja, a külföldön élő *Denk István* szintén anyagi segítséget ajánlott fel.

A legújabb helytörténeti kutatások szerint Ménfőn már közel 700 éve kis templom állt, melyet a „Boldogságos Szent Szűz” tiszteletére emeltek. A feltételezések szerint ez az ősi templom itt állt a jelenlegi kápolna közelében, vagy talán e 300 éves kápolna elődjeként, ennek helyén a Győri - pápai Királyi út mellett.

A hely történetisége, múltunk iránti tisztelet, értékeink megbecsülése kötelez bennünket, hogy az Esterházyak, majd a Bezerédjek ménfői kápolnája fennmaradjon az utókornak.

A KÁPOLNA ANYAGAI

Alap:

- Hasított terméskő.

Lábazat:

- Az oltár és a karzat lábazata lapos téglából épült, kivéve a sekrestye, ami már egy korábbi terméskőből álló romos épületre épült.

Felmenő falazat:

- A falazat lapos kövekből, és 1678-as évszámú téglából épült.

Födémszerkezet:

- Kazettás fafödém.

Tetőfedés:

- Hódfarkú kerámia cserép, a harangtorony fazsindelyes.

Harangtorony:

- Fagerenda, deszkaborítással.

A KÁPOLNA SZERKEZETI LEÍRÁSA

A kápolna K-NY tájolású, főhajós, szimmetrikus elosztású épület. Tornya nyugat felé mutat, ami alatt van az egyetlen bejárata, ahonnan a karzatra jutunk. A kapuval szemben van az oltár, amely félkörű dongaboltozattal épült. Az oltár mellett van a sekrestye épülete, ahol a pap a szertartásra készült fel. A sekrestye kör alaprajzú, amely belemetsz a hajóba. Falait két támfallal támasztották meg. A sekrestyén alacsony belmagasságú, homlokzatán egy kisméretű ablak található.

A kápolna karzata és az oltár jó megvilágítású. Az ablakok boltíves kialakításúak, melyek a kápolna főfalain találhatóak. A fedélszék nyeregtető, amely az oltár felett félkör alakban záródik. A sekrestye tetőszerkezete szintén félkör alakban csatlakozik a főhajóhoz. A harangtorony négyszög kialakítású, melynek tetőszerkezete csúcsban csatlakozik. A bejárati homlokzat kialakítása alulról felfelé: a bejárati kapu, felette boltívvel lezárt négyszögletű ablak, amely az oltárt világítja meg. Az ablak felett a homlokzati párkányt két sor cserép fedi le. A homlokzatot a párkány két részre tagolja. A homlokzat további részén oromfal található, amely népies, barokk paraszt jellegű. Az oromfalon téglából kirakott szabályos körablak látható. Az ablak a harangtorony belső részét világítja meg.

A KÁPOLNA ÁLLAPOTA A FELÚJÍTÁS ELŐTT

A hívők misére egészen 1948-ig jártak a kápolnába, ekkor épült fel az új templom a pápai út mentén.

Az 1970-es években feldúlták a kápolnát, sőt a rombolás és a fosztogatás ismétlődött. 1979-ben a kápolna tölgyfakapuját feszítették le, és ismeretlen helyre szállították. Vándál pusztítók több helyen feltörték a burkolatot, megbontották a boltozatot, a kriptában nyugvó halottakat kiberítették a koporsóból, és kirabolták azokat. Lefeszítették a karzat oszlopait és földemét, a faanyagot elvitték. A falakat burkoló deszkát is lefeszítették és elszállították. Mivel a zsindelet nagyobb darabokon lelopták, a csapadék beáztatta a mennyezetet. Nem volt megoldva a falak mellől a csapadék elvezetése, így a falak alulról is nedvesettek. A szükséges javítás elmaradása pedig még tovább gyorsította az épület pusztulását. Az oltárt már előzőleg szétrombolták.

A KÁPOLNA FELÚJÍTÁSA

A felújítást terezte és kivitelezte: *Dr. Winkler Gábor* építésztervező. A „Bezerédj” kastély kápolnája nem nagy épület, felújításának megtervezése mégis különösen érdekes, sok fejtörést okozó feladatot jelentett. A régebbi és újabb épületrészt a homlokzatok eltérő felületi kialakításával különböztetjük meg egymástól. A kis kápolna lapos kövekből falazott, íves tömege régi hagyomány szerint olajos meszelést kap csupán, a kápolnahajó vakolt barokk architektúráját eredeti formájában állítjuk helyre. Az apró templom monumentalitását többek között annak köszönheti, hogy fák között, apró dombon áll. A belső sík mennyezetét a

régi kápolnára jellemző, fehér színű kazettás famennyezetre cseréljük ki, a sekrestye dongaboltozatos tere téglapadlóburkolatot kap, így nem lesz akadálya a sokféle felhasználásnak (képzőművészeti kiállítás, előadás, előadás, hangversenyek rendezése). Különösen nehéz szakmai feladat a szép, fazsindelyes toronysisak faragott faszerkezetének szakszerű restaurálása - itt a legjobb ácsmesterek bizonyíthatják be tudásukat.

A kápolna kapujának anyaga és szerkezeti leírása

A kapu tölgyfából készült, a foglalata simára munkált vörös-márványból. A kapu előtti küszöb-kőlemez szintén simára dolgozott márványból készült, melynek érdekessége a márványlapból jó kivehető megkövesedett tengeri csiga váza. A kapu felett levő ablak kerete diófából van. Az ablak boltíves lezárása faragott ciklopkőből készült.

A kápolna ablakainak anyaga és szerkezeti leírása

A kápolna főfalán található négy ablak boltíves faragott ciklopkőből készült. Erre azért volt szükség, mert a főfalak vastagsága miatt csak így tudták megoldani az egyébként is nagy súlyú felmenő falat. Az ablak tokja és nyílászárója diófából készült. Közötte rácsos felosztás, mely kisebb ablaküveg berakást tett lehetővé. Az ablakpárkány csiszolt márványlapból készült.

A kápolna harangtornyának anyaga és szerkezeti leírása

A harangtorony fagerendás szerkezetű, melyet fadeszkázat borít. A tetőszerkezet szarufái csúcsban futnak össze, héjalása fazsindelyes kialakítású. A torony oldalán négy egyforma faajtó van, amely a harang hangjának messzebbre való eljutását és a torony szellőztetését is biztosítja. Így kevesebb a gombásodás veszélye. A torony és a tető közötti csatlakozást cinkelt bádoglemezzel oldották meg, amely biztosítja a torony oldalán és a tetőről lefolyó esővíz útját az ereszcatornába. A torony tetején lévő bronzkereszt nemcsak e templomba járó hívek vallására utal, hanem

egyben villámvezetőként is funkcionál. A tető alsó síkján két sor hófogó is található, amely a felhalmozódott hőtömeg egyenletes olvadását és lecsúszását biztosítja.

